

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН,
 УПРАВЛІННЯ І БІЗНЕСУ
 КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

та тематика контрольних робіт для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

з дисципліни НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

для здобувачів підготовки галузі знань	1 курсу зі скороченим терміном навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти С – Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
спеціальності	С1 – Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)
спеціалізації	С1.01. – Економіка
освітньо-професійної програми факультету	Економіка та аналітика економічних процесів Міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Хмельницький – 2025 р

Методичні рекомендації та тематика контрольних робіт для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання з дисципліни «Національна економіка» підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності С1 - Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) спеціалізації С1.01 - Економіка

РОЗРОБНИКИ: Тарасюк А.В., доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, к.е.н., доцент.

Рецензент: Олійник Н. М., доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, к.т.н., доцент

Затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки

Протокол № 1 від «28» 08 2025 року

Завідувач кафедри

Наталія ШАНДОВА

УЗГОДЖЕНО:

З НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМ ВІДДІЛОМ

Реєстраційний номер № 85/030-03.09.2025

ЗМІСТ

	с
Вступ	4
1. Програма навчальної дисципліни	5
2. Структура навчальної дисципліни	5
3. Контроль знань студентів	7
4. Практичні завдання та методичні рекомендації до їх виконання	11
5. Рекомендована література	23

ВСТУП

Якісні зміни в економіці в сучасних умовах пред'являють особливі вимоги до рівня компетентності керівників різних рангів, професіоналів та фахівців взагалі. У зв'язку з цим особливого значення набуває підготовка майбутніх економістів, що глибоко розуміють теорію сучасної економіки та вміють ефективно використовувати отримані знання на практиці. Це обумовлює необхідність викладання економічних дисциплін з урахуванням нових підходів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Національна економіка» є формування системи знань з теоретичної макроекономіки, які відображають сукупні результати економічної діяльності країни та теоретичний інструментарій ринкового і державного регулювання національної економіки.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Ринкова система та інфляція

Тема 1. Національна економіка як наука

Національна економічна система як об'єкт дослідження. Основні суб'єкти національної економіки. Механізм регулювання національної економіки. Система знань про механізми функціонування національної економіки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 14-23]; [2 с. 5-16]; [3 с.219-229]

Тема 2. Система національних рахунків

Основи поняття національних рахунків. Валовий внутрішній продукт, як головний показник систем національних рахунків і способи його розрахунку. Поняття інфляції і дефляції. Суть і методи розрахунку чистого національного продукту, особистого і національного доходу. Поняття номінальної і реальної вартості.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с.57-105]; [2 с.20-68]; [3 с. 230-243]

Тема 3. Ринок праці

Особливості формування, функціонування і регулювання ринку праці. Особливості формування попиту і пропозиції на ринку праці. Поняття і види безробіття. Закон Оукена. Державне регулювання і система соціального захисту населення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 425-450]; [2 с. 50-58], [3 с. 247-252]; [5 с.223-245]

Тема 4. Товарний ринок

Поняття сукупного попиту, визначення, сутність і відмінність від попиту на окремі товари. Фактори, які впливають на сукупний попит. Функція сукупного попиту і її графік. Поняття сукупної пропозиції. Характерні відрізки кривої сукупності пропозиції. Функція сукупної пропозиції, її графік та детермінанти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 108-141];[2 с. 163-195]; [3 с. 261-287]

Тема 5. Грошовий ринок

Поняття „гроші” та функції, які вони виконують. Попит і пропозиція на ринку грошей. Грошово-кредитне регулювання економіки. Основні напрямки монетарної політики.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 244-284]; [2 с. 245-261]; [3 с. 321-343]

Тема 6. Інфляційний механізм

Поняття і сутність інфляції. Інфляційна спіраль, інспірована сукупним попитом та інфляційна спіраль, інспірована сукупною пропозицією. Антиінфляційна політика держави. Соціальні наслідки інфляції. Державна антиінфляційна політика, її вплив на економічну динаміку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 396-459]; [2 с. 58-68]; [3 с. 252-259] [4 с. 205-222]

Змістовий модуль 2. Приватна та змішана економіка**Тема 7. Споживання домогосподарств**

Функція споживання, її графічне зображення, фактори, які визначають її положення на графіку. Кейнсіанська і класична трактовка теорії споживання і заощаджень. Поняття середньої і граничної здатності до споживання і заощаджень. Інвестиції і фактори інвестування.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 143-177]; [2 с. 76-90]; [3 с. 288-232]; [4 с. 82-96]

Тема 8. Приватні інвестиції

Поняття інвестиційного попиту. Функції автономних інвестицій. Визначення оптимального розміру капіталу, що використовує фірма. Залежність між інвестиціями і ВВП. Заощадження та інвестиції. Рівновага на фінансових ринках.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 171-177]; [3 с. 345-365]; [5 с. 98-101]

Тема 9. Сукупні витрати і ВВП

Поняття видатків, фактори, які визначають їх. Вплив видатків на розміри валового внутрішнього продукту країни. Поняття акселератора. Поняття мультиплікатора державних витрат та інвестицій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 179-210]; [2 с. 98-107]; [3 с. 261-287]

Тема 10. Держава в системі макроекономічного регулювання

Необхідність державного регулювання економіки. Співвідношення державного регулювання економіки з ринковим регулюванням. Механізм державного впливу на економіку, інструменти державного регулювання економіки. Сутність фіскальної політики. Дискреційна і не дискреційна фіскальна політика. Стимулююча і стримувальна фіскальна політика.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

[1 с. 497-541]; [2 с. 212-238]; [3 с. 305-319]

1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин				
	заочна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	лаб	с.р	
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Ринкова система та інфляція					
Тема 1. Національна економіка як наука	15				15
Тема 2.Макроекономічні показники в системі національних рахунків	14	1	2		11
Тема 3. Ринок праці	14	1	2		11
Тема 4. Товарний ринок	15				15
Тема 5. Грошовий ринок	11				11
Тема 6. Інфляційний механізм	11	2	2		7
Разом за змістовим модулем 1	80	4	6		70
Змістовий модуль 2. Приватна та змішана економіка					
Тема 7. Споживання домогосподарств	20	2	2		16
Тема 8. Приватні інвестиції	20				20
Тема 9.Сукупні витрати і ВВП	20				20
Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання	20	2	2		16
Разом за змістовим модулем 2	80	4	4		72
Контрольна робота (ЗФН)	20				20
Разом	180	8	10		162

3. КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається згідно до положення «Про оцінювання навчальних досягнень студентів ХНТУ» схваленого Вченою радою університету від 03.11.2015 року протокол № 2.

- заочної форми навчання

Оцінювання знань студентів заочної форми навчання здійснюється на основі результатів виконання екзамену, та захисту контрольної роботи за 100-бальною шкалою оцінок.

№ з/п	Види роботи	Сума балів
1.	Виконання контрольної роботи	25
2.	Захист контрольної роботи	15
	Разом контрольна робота	40
3.	Підсумковий контроль (екзамен)	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності/Local grade	Оцінка ЄКТС/ ECTS grade		Оцінка за національною шкалою/ National grade
90 – 100	A	Excellent	відмінно
82-89	B	Good	добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4. МЕТА ТА ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Приступаючи до вирішення практичних завдань необхідно ознайомитись з відповідними розділами програми курсу, підібрати та вивчити рекомендовану літературу. Особливу увагу слід звернути на способи побудови, техніку розрахунку та економічний зміст показників.

5. Завдання контрольної роботи з дисципліни

ВАРІАНТ 1

1. В країні виробляються два види товарів: споживчі та інвестиційні то вари у співвідношенні 4:1. Внаслідок енергетичного шоку і зростання витрат виробництва ринковий споживчий кошик подорожчав на 40%, а індекс цін інвестиційних товарів становив 1,5. Одночасно з невідомих причин швидкість обігу грошей зменшилась на 5%. Визначте, як змінилась кількість грошей в обігу при темпі економічного зростання 30%?

2. В таблиці наведені дані про трудові ресурси та зайнятість за роками (тис. осіб):

	базовий рік	досліджуваний рік
Робоча сила	10200	12400
Зайнятість	8100	10300
Безробіття		

Розрахуйте чисельність безробітних, рівень безробіття для кожного періоду.

а) Як пояснити одночасне зростання зайнятості та безробіття.

б) Чи можна стверджувати, що в n-ому році досліджуваного періоду економіка знаходиться в стані повної зайнятості. Обґрунтуйте відповідь.

3. За наведеними даними таблиці визначте:

а) В яких межах змінюється обсяг реального ВВП на кейнсіанському відрізку кривої сукупної пропозиції?

б) В яких межах змінюється рівень цін та обсяг реального ВВП на класичному відрізку кривої сукупної пропозиції?

с) За наведеними даними побудуйте графік сукупної пропозиції.

д) В яких межах змінюється обсяг реального ВВП на проміжному відрізку кривої сукупної пропозиції?

Рівень цін	500	450	400	350	300	250	250	250
Обсяг реального ВВП	4000	4000	3800	3400	2800	2000	1000	0

4. Дано: Валовий внутрішній продукт – 480 одиниць;

Обсяг валових інвестицій – 80 одиниць;

Обсяг чистих інвестицій – 30 одиниць;

Обсяг споживання домогосподарств – 300 одиниць;

Державні витрати – 96 одиниць.

Розрахуйте: чистий внутрішній продукт, чистий експорт, дохід у розпорядженні домогосподарств, обсяг їх заощаджень.

5. Пояснити як підвищення темпів зростання населення без тенденцій підвищення доходів вплине на споживання, заощадження, інвестиції, сукупний попит і сукупну пропозицію.

$$6. C = 50 + 0,8 \cdot (Y - T);$$

$$Y = 30; X_n = 10.$$

Визначити рівноважний ВВП і вид фіскальної політики, якщо

a) $\sigma = 28, T = 30.$

b) $T = 0,2 \cdot Y.$

7. За даними таблиці розрахуйте такі показники; ВВП, споживання, валові приватні інвестиції, ЧВП, чисті приватні інвестиції.

Показники	1 рік	2 рік
Вартість нового будівництва	32	40
Вартість виготовленого обладнання	15	20
Вартість виготовлених споживчих товарів	240	200
Вартість споживчих товарів	210	280
Амортизація будівель	60	60
Амортизація обладнання	15	20
Запас споживчих товарів на початок року	100	130
Запас споживчих товарів на кінець року	130	50

ВАРІАНТ 2

1. В 2007 році економіка розвивалась в умовах повної зайнятості при природному рівні безробіття 6%.

Рік	Потенційний ВВП, млн. грн.	Фактичний ВВП, млн. грн.	Абсолютна різниця, млн. грн.	Відносна різниця, млн. грн.
2007	3000	3000		
2008	3800	3705		
2009	4125	3712,5		

Визначте:

1) Абсолютну і відносну різницю між фактичним і потенційним розміром ВВП у 2007-2009 роках.

2) Згідно закону Оукена розрахуйте рівень безробіття у 2008 і 2009 рр.

2. Потенційний ВВП країні становив 70 млрд. г.о., фактичний ВВП дорівнював 64 млрд.г.о. Сума податкових надходжень до бюджету країни складає 20% від ВВП (Інших

надходжень до бюджету країни немає). Державні видатки на товари і послуги дорівнюють 15 млрд.г.о.

Визначте:

- Що спостерігається в країні: дефіцит чи надлишок державного бюджету та його розміри?
- Як зміниться сальдо державного бюджету в умовах повної зайнятості?

3. Економіка країни характеризується наступними даними: споживання задано функцією $C = 1000 + 0,7 \cdot Y_d$, де Y_d – використовуваний дохід, інвестиції склали $I=300$, державні витрати $\sigma = 500$, податки $T = 490$, ВВП при повній зайнятості = 16000.

Розрахувати :

- Рівноважний ВВП.
- Мультиплікатор.
- Вплив на величину ВВП зниження податків на 1 грн.
- Вплив на величину ВВП збільшення інвестицій на 1 грн.
- Розрахувати обсяг заощаджень при рівноважному ВВП.
- Визначити розрив і його характер.
- Розрахувати обсяг заощаджень при повній зайнятості.

4. Наведіть приклад, як заходи фінансово-кредитної політики одночасно впливають і на динаміку економічного циклу і на фінансовий стан економіки.

5. Припустимо, що споживчий кошик складається з 3 товарів. Розрахуйте індекс цін.

Найменування товару	Кількість	Ціна у 1 році	Ціна у 2 році
A	4	3	5
B	1	12	10
C	3	5	10

6. У гіпотетичній економіці виробляється два блага С і В.

	базовий рік	досліджуваний рік
Ціна блага С, у.г.о.	5000	7000
Ціна блага В, у.г.о.	3	4
Кількість блага С, шт	10000	20000
Кількість блага В, шт	600000	800000

Обчисліть для кожного року номінальний ВВП, реальний ВВП, дефлятор ВВП та індекс споживчих товарів. На скільки виросли ціни за період? Порівняйте відповіді, які Ви отримали, використовуючи індекс Ласпейреса та індекс Пааше.

7. Розрахуйте, скільки грошей було вилучено з обігу протягом року, якщо сумарна вартість товарів і послуг, проданих за рік, склала 420 млрд. грн., швидкість обігу грошової одиниці в середньому за рік дорівнювала 7, а грошова маса на початку року становила 70 млрд. грн.

ВАРІАНТ 3

1. Економіка країни характеризується наступними даними: споживання задано функцією $C = 930 + 0,8Y_d$, де Y_d – використовуваний дохід, інвестиції склали $I=190$, державні витрати $\sigma = 290$, податки $T = 280$, ВВП при повній зайнятості = 13000.

Розрахувати :

- Рівноважний ВВП.
- Мультиплікатор.
- Вплив на величину ВВП росту податків на 5 одиниць.

- 4) Вплив на величину ВВП росту інвестицій на 8 одиниць.
- 5) Розрахувати обсяг заощаджень при рівноважному ВВП.
- 6) Визначити розрив і його характер.
- 7) Розрахувати обсяг заощаджень при повній зайнятості.

2. Пропозиція праці описується функцією $N_s = 100W$. Номінальна ставка заробітної плати $W = 1,2$. Агрегована виробнича функція господарської системи $y = 2 \cdot K^{1/2} \cdot N^{1/2}$. Обсяг застосованого капіталу $K_0 = 4$. Величина ефективного попиту $y_d = 40$. Якої величини досягне в цій ситуації зайнятість в економіці країни?

3. Наведіть приклад, як державні заходи можуть одночасно впливати на розподіл доходів, розподіл ресурсів, на рівні безробіття і цін.

4. Визначте до якої фази економічного циклу відноситься зростання інвестицій в приватному секторі. Проілюструйте графічно.

5. Проілюструйте на графіках і поясніть як підвищення очікуваної норми прибутку у промисловості вплине на споживання, заощадження, інвестиції, сукупний попит і сукупну пропозицію.

6. За даними таблиці розрахуйте внесок будівельників у створення ВВП:

Виробництво	Кінцева сума продажу (у.г.о.)	Купівля товарів, необхідних для виробництва (у.г.о.)
Будинку	200000	19200
Скла	5000	4800
Цегли	120000	110000
Фарби	4200	3900
Інше	30800	29100

- а) Як уникнути подвійного розрахунку при вимірюванні ВВП?
- б) Дайте визначення поняття «доданої вартості» та поясніть способи її обчислення.

7. В країні обсяг виробництва за рік зріс на 10%, швидкість обігу грошей за той же період зросла на 50, а загальний рівень цін на товари і послуги зріс на 8%. Знайдіть динаміку зміни грошової маси за цей період.

ВАРІАНТ 4

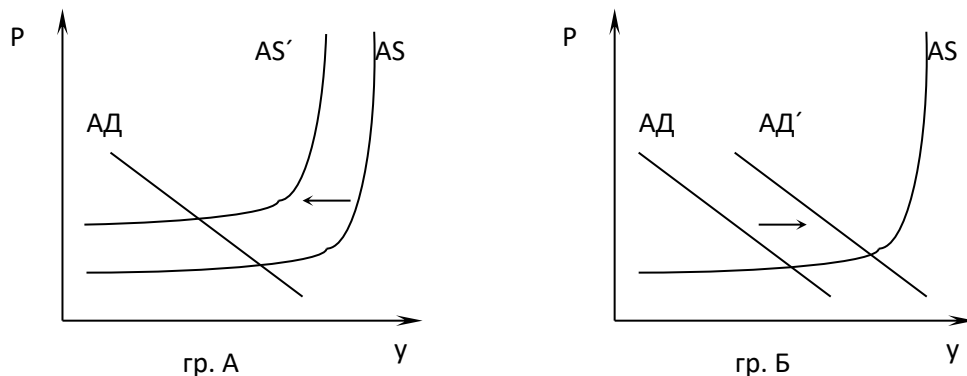
1 Рівень безробіття при повній занятості – 9%, а в поточному році – 12%. Якщо реальний ВВП в поточному році складає 500 млрд. грн., то який обсяг виробництва було втрачено через безробіття, який розмір потенційного ВВП?

2. Розрахуйте грошові агрегати M_1 , M_2 , M_3 якщо:

Найменування	Значення
1. Невеликі термінові внески	1630
2. Крупні термінові внески	645
3. Чеки	448
4. Заощаджувані внески	300
5. Готівка	170

3. а) Визначте який темп інфляції зображено на графіках А і Б.
 б) Проаналізуйте стан економіки проілюстрований графіками А і Б.
 в) Виберіть характерне для кожної з аналізованих ситуацій твердження:
 1) зростання грошової маси передусь зростанню цін;
 2) зростання цін передусь зростанню грошової маси.
 г) Який характер і тип інфляції був притаманний економіці України з 2005 по 2009 рік.

Відповідь обґрунтуйте.

4. Пояснити як підвищення податків на підприємництво вплине на споживання, заощадження, інвестиції, сукупний попит і сукупну пропозицію.

5. У банку є 20 тис. грн. резервів і 100 тис. грн. на поточних рахунках. Резервна норма 20%. Населення вкладає в банк 5 тис. грн. Скільки надлишкових резервів у банку?

6. Номінальний ВВП в 2019 році складав 800 млрд. у.г.о. Природний рівень безробіття в цьому році складав 5,5%, а фактичний рівень безробіття – 7,5%.

Яким би мав бути потенційний обсяг виробництва в 2019 році за законом Оукена?

7. Поведінка макроекономічних суб'єктів характеризується наступними даними:

$$C = 0,8y + 100;$$

$$I = 0,225y + 20;$$

$$\sigma = T;$$

реальний обсяг експорту $E = 200$.

Ставка податку $Ty = 0,375$. Реальний обсяг імпорту $Zy = 160$.

Визначити рівноважний обсяг національного доходу.

ВАРІАНТ 5

1. В країні економічний стан характеризується наступними показниками:

- валовий внутрішній продукт – 7888 одиниць;
- амортизаційні відрахування – 538 одиниць;
- нерозподілений прибуток корпорацій – 350 одиниць;
- внески на соціальне страхування – 385 одиниць;
- трансферти приватним особам – 540 одиниць;
- податки на прибутки корпорацій – 145 одиниць;
- податки на доходи громадян – 685 одиниць;
- акцизи – 440 одиниць.

Розрахуйте: чистий внутрішній продукт, національний доход, особистий прибуток населення.

2. Поясніть чи відображає реальний ВВП зміни в соціальному житті суспільства? Наведіть приклад.

3. $C = 100 + 0,9 \cdot Y_d$. Заповніть таблицю.

Y_d	C	S	APC	MPC	APS	MPS
600						
800						
1000						
1200						
1400						

де C – споживання; S – збереження;

Y_d – доход в розпорядженні;

APC – середня схильність до споживання;

APS – середня схильність до збереження;

MPC – гранична схильність до споживання;

MPS – гранична схильність до збереження.

4. Як виплата допомоги по безробіттю враховується при обчисленні ВВП поточного року і чому?

5. Поясніть і проілюструйте графічно як зниження податку на прибуток вплине на споживання, заощадження, інвестиції, сукупний попит і сукупну пропозицію.

6. За наведеними даними розрахуйте:

а) ВВП(методами доходів та витрат);

б) особистий доход;

в) доход кінцевого використання;

г) обсяг винагороди за працю;

д) обсяг чистого експорту.

Показники	Значення
Експорт	420
Імпорт	300
Дивіденди	90
Амортизація	260
Заробітна плата	1180
Державні закупки товарів та послуг	1920
Рента	50
Непрямі податки	200
Додаткові виплати до зарплати	240
Валові приватні інвестиції	880
Податки на доходи корпорацій	280
Трансфертні платежі	420
Проценти за капітал	300
Доход індивідуальних власників	200
Споживчі витрати	1300
Внески на соцстрах	200
Нерозподілені прибутки корпорацій	800
Податки на особисті доходи	420

7. Економіка країни характеризується наступними даними: споживання задано функцією $C = 900 + 0,85 \cdot Y_d$, де Y_d – використовуваний дохід, інвестиції склали $I=350$, державні витрати $\sigma = 400$, податки $T = 360$, ВВП при повній зайнятості = 14000.

Розрахувати :

- Рівноважний ВВП.
- Мультиплікатор.
- Вплив на величину ВВП росту податків на 5 одиниць.
- Вплив на величину ВВП росту інвестицій на 30 одиниць.
- Розрахувати обсяг заощаджень при рівноважному ВВП.
- Визначити характер розриву між ВВП рівноважним і ВВП потенціальним.
- Розрахувати обсяг заощаджень при повній зайнятості.

ВАРІАНТ 6

1. Заповнити таблицю:

Рік	Номінальний ВВП	Реальний ВВП	Дефлятор ВВП, %
1	3960	3600	
2		3800	115
3	4800		120

2. Поясніть і проілюструйте графічно як зниження реальної процентної ставки вплине на споживання, заощадження, інвестиції, сукупний попит і сукупну пропозицію.

3. Наведіть приклад як державні заходи можуть одночасно впливати на розподіл доходів, розподіл ресурсів, на рівень безробіття і рівень цін.

4. Розрахуйте темпи інфляції та визначте кількість років, необхідних для подвоєння темпів інфляції.

Рік	Індекс цін, %	Темпи інфляції, %	Кількість років
1	100		
2	112		
3	123		
4	129		

5. Припустимо, що за відсутності інфляційних процесів реальна процентна ставка і становила 5%.

а) Який розмір номінальної процентної ставки гарантує ту ж саму реальну процентну ставку при зростанні інфляції до 15%?

б) Чому позичальники можуть згодитись платити таку високу номінальну ставку?

6. Фірма розглядає 7 інвестиційних проектів. Дані про очікуваний прибуток від кожного проекту наведено в таблиці.

Проекти	Очікувана норма прибутку (%)
А	12
Б	8
В	7
Г	15
Д	25
Е	11
Ж	9

Якщо фірма бере кредит під 10% річних, то які проекти безсумнівно будуть збитковими?

Якщо процентна ставка за кредит зросла до 13%, то які проекти стануть збитковими?

$$7. C = 1000 + 0,85 \cdot (Y - T), I = 300, X_n = 100.$$

Визначте рівноважний ВВП і вид фіскальної політики, якщо:

а) $\sigma = 280, T = 300.$

б) $T = 0,3 \cdot Y.$

ВАРІАНТ 7

1. Лауреат Нобелівської премії М.Фрідман вважає, що найкращим способом впливу держави на економіку повинні бути дії, визначені лозунгом “Не чіпати бізнесу!” та “Нехай ринок робить свою справу!”

- Обґрунтуйте економічну ефективність функціонування ринку.
- Дослідите межі державного втручання в економіку.
- Які засоби макроекономічного регулювання переважають в Україні?

2. На ринку праці попит на працю описується рівнянням $N_D = 100 + 2W$, а пропозиція $N_S = 40 + 4W$, де W – ставка заробітної плати. Визначте:

- Яка ставка заробітної плати складеться на цьому ринку і яка кількість робітників буде прийнята на роботу?
- Якщо держава встановить мінімальну ставку заробітної плати на рівні 15 грн. в день, якими будуть наслідки такої політики в кількісному і якісному виразі. Проілюструйте рішення графічно.

3. Поясніть і проілюструйте графічно як зростання доходів населення вплине на функції споживання, заощадження, інвестиції, сукупний попит і сукупну пропозицію.

4. Сума цін на товари, які знаходяться в обігу, складає 300 тис. грн., сума цін на товари, що продані в кредит, – 200 тис. грн., сума цін на товари, срок плати по яким настав, – 10 тис. грн., а взаєморозрахункові платежі – 15 тис. грн. Одна гривня здійснює в середньому 25 обертів за рік. Знайдіть кількість грошей, необхідних для обороту. Що станеться в економіці, якщо в оборот буде випущено 15 тис. грн.?

5. Природна норма безробіття в країні становить 6%, а фактичний рівень безробіття у поточному році – 10%. Обчисліть відсоток, на який фактичний ВВП менший за природний рівень, якщо коефіцієнт Оукена дорівнює 2,5. Якщо у поточному році фактичний ВВП становить 800 млрд. у.г.о., який обсяг продукції недобере економіка внаслідок такого високого рівня безробіття?

$$6. C = 1000 + 0,9 \cdot Y_o, I = 390, \sigma = 600, T = 400, X_n = 0.$$

Розрахувати :

- Рівноважний ВВП.
- Мультиплікатор.
- Вплив на величину ВВП зростання податків на 1 грн.
- Обсяг заощаджень при рівноважному ВВП.
- Величину розриву і визначити його характер, якщо ВВП при повній зайнятості 15000.
- Обсяг заощаджень при повній зайнятості.

7. Розрахуйте ВВП

Етапи виробництва	Ціна, грн.
1. Ферма по розведенню овець	60
2. Підприємство з переробки вовни	100
3. Виробник костюмів	125
4. Гуртовий продавець	175
5. Роздрібний продавець	250

ВАРІАНТ 8

1. Поясніть і проілюструйте графічно як зниження податку на фізичних осіб вплине на споживання, заощадження, інвестиції, сукупний попит і сукупну пропозицію.

2. В економіці виробляються 2 товари x і y . Споживачі витрачають половину свого доходу на покупку товару x , а іншу половину – на покупку товару y . За рік ціни на товар x виросли на 5%, на товар y – на 15%. Розрахуйте індекс споживчих цін. (індекс цін поточного року 100%).

3. Визначте до якої фази економічного циклу можна віднести збільшення попиту на працю. Обґрунтуйте відповідь, побудуйте графік.

4. У таблиці показано індекси цін у динаміці:

Рік	Індекс цін, %	Рівень інфляції, %
1	100	
2	105	
3	112	
4	121	
5	125	

а) розрахуйте рівень інфляції за наведені періоди;

б) визначте процентні зміни реального прибутку, якщо номінальний прибуток у другому році, порівняно з першим виріс на 23%, а у третьому році порівняно з другим - на 16%;

в) якщо номінальний прибуток у другому та третьому роках дорівнював 50000 у.г.о., яким має бути реальний прибуток

5. В 2018 році ВВП склав 30 млрд. грн., а в наступному році – 31,2 млрд. грн. Якими є темпи росту ВВП? В 2018 році населення складало 100 тис. осіб, а в наступному році 102 тис. осіб. Розрахувати темпи росту ВВП на душу населення.

6. Заповніть таблицю

Резервна норма, %	Грошовий мультиплікатор	Максимальне збільшення суд на кожен гривню надлишкових резервів
10		
15		
20		
25		

7. Номінальний ВВП в 2019 році дорівнював 120000. Природний рівень безробіття в цьому році дорівнював 5,5%, а фактичний рівень 12,5%. Яким би мав бути потенційний обсяг виробництва в 2019 році за законом Оукена?

ВАРІАНТ 9

1. Гіпотетична економічна система відображає економіку держави, яка виробляє і споживає 3 блага. За наведеними у таблиці показниками розрахувати індекси Лайпейреса, Пааше, Фішера..

Товари	Базовий рік		Досліджуваний рік	
	кількість	ціна	кількість	ціна
A	2800	250	30000	230
B	12000	300	15000	320
C	8000	10	9000	15

2. Визначити в якій фазі циклу знаходиться економіка країни, якщо спостерігається зменшення тривалості робочого тижня. Відповідь обґрунтуйте.

3. Населення країни 30 млн. чол., із них 6 млн. – діти, 1 млн. – пенсіонери, 2 млн. – офіційно зареєстровані безробітні.

а) Знайти рівень безробіття.

б) Як зміниться рівень безробіття, якщо 0,9 млн. чоловік знайде роботу з неповним робочим днем, 100 тис. чоловік припинять пошуки роботи?

4. У таблиці наведені індекси цін по рокам:

Рік	Індекс цін	Рівень інфляції, %
1	100,00	
2	114,00	
4	125,40	
4	131,67	

а) Розрахуйте темп інфляції для кожного року.

б) Визначте зміни реального доходу в %, якщо:

- номінальний дохід у другому році порівняно з першим зріс на 15%;

- у третьому році порівняно з другим зріс на 7%;

- у четвертому році порівняно з третім зріс на 5%.

5. Припустимо, країна А нараховує 100 родин. Одна половина родин схильність до споживання 0,5, а інша – 0,75. На скільки збільшаться витрати на споживання, якщо використовуваний дохід збільшиться на 10000 грн. і весь його приріст приходить на першу половину родин; а якщо на другу половину родин?

6. У таблиці наведені дані, які характеризують обсяги фактичного та потенційного ВВП. В певному році економі розвивалась в умовах повної зайнятості при рівні природного безробіття 5%.

Рік	Потенційний ВВП	Фактичний ВВП
n	2000	2000
n+1	2200	2100
n+2	2600	2300

а) Розрахуйте за даними (n+1) року різницю між фактичним і потенційним ВВП: 1) в абсолютному виразі; 2) у відсотках.

б) Використовуючи закон Оукена визначте рівень безробіття в (n+1) році.

в) Зробіть аналогічні розрахунки для (n+2) року.

7. Поясніть і проілюструйте графічно як скорочення витрат по програмі соціального забезпечення вплине на споживання, заощадження, інвестиції, сукупний попит і сукупну пропозицію.

ВАРІАНТ 10

1. За наведеними даними розрахуйте макроекономічні показники і занесіть їх у таблицю. Визначте граничний рівень доходу. Побудуйте функції споживання і заощадження.
 $C = 50 + 0,75Y_d$

Y_d	C	S	APC	MPC	APS	MPS
240						
260						
280						
300						

2. Проілюструйте графічно і поясніть що відбувається в економіці і як ці зміни відобразяться на графіку попиту на гроші якщо:

- Номінальний ВВП зростає при незмінній ставці проценту?
- Зростання ставки проценту?
- Скорочення цін, яке не впливає на величину процентних ставок?
- Скорочення процентних ставок, які не впливають на зміну сукупного попиту?

3. $N = 100W$; $Y = 2 \cdot \sqrt{N \cdot K}$; $K = 4$. Визначте рівноважну зайнятість, якщо ефективний попит складає $d = 40$.

4. Припустимо, що національне виробництво складається із двох товарів: X (споживчий товар), Y (засіб виробництва). В поточному році було виготовлено 500 одиниць X (за ціною 40 у.г.о.) та 120 одиниць Y (за ціною 1000 у.г.о.). До кінця року 30 машин (товар Y) повинні бути замінені новими.

Розрахуйте: а) ВВП; б) ЧВП; в) обсяг споживання; г) обсяг валових інвестицій; д) обсяг чистих інвестицій.

5. Припустимо, що одиниця доходу одного чоловіка, чия схильність до споживання дорівнює 0,9, передається іншому чоловіку, чия схильність до споживання дорівнює 0,8. Як зміняться споживання і заощадження.

6. Номінальний ВВП в 2019 році складав 800 млрд. у.г.о. Природний рівень безробіття в цьому році складав 5,5%, а фактичний рівень безробіття – 7,5%.

Яким би мав бути потенційний обсяг виробництва в 2019 році за законом Оукена?

7. Поведінка макроекономічних суб'єктів характеризується наступними даними:

$$C = 0,8 y + 100;$$

$$I = 0,225y + 20;$$

$$\sigma = T;$$

$$\text{реальний обсяг експорту } E = 200.$$

$$\text{Ставка податку } T_y = 0,375. \text{ Реальний обсяг імпорту } Z_y = 160.$$

Визначити рівноважний обсяг національного доходу.

Методичні рекомендації

Розрахунок розміру ВВП доцільно здійснювати 3 способами:

1. По витратам

$$\text{ВВП}_{\text{вит}} = C + I_{\text{вал}} + \delta + X_{\text{п}}, \text{ где}$$

C – споживання (кінцеве + виробниче);

$I_{\text{вал}}$ – валові інвестиції; $I_{\text{вал}} = I_{\text{вал. чисті}} + A$;

A – амортизація, — кошти, котрі спрямовуються на відновлення зношеного в процесі виробництва обладнання;

За умови:

$I_{\text{вал}} = A$ - незмінна динаміка;

$I_{\text{вал}} < A$ - падаюча економіка;

$I_{\text{вал}} > A$ – зростаюча економіка (позитивна динаміка);

δ – Державні витрати (всі кошти, які держава використовує для виконання своїх інституціональних обов'язків);

$X_{\text{п}}$ – чистий експорт (сальдо зовнішньоторгового балансу)

2. По доходу

$$\text{ВВП}_{\text{дох}} = \text{Винагорода за труд} + \text{Рента} + \% \text{ банка} + \text{непрямі податки} + \text{нерозпод. прибуток}$$

Непрямі податки, податки котрі сплачуються із всієї суми товарообігу (податок на додану вартість, акцизи, збори і митні податки).

Прямі — це податки, котрі сплачуються із одержаного доходу або прибутку.

3. По доданій вартості.

Додана вартість розраховується як різниця між ринковою вартістю товарів та послуг і вартістю придбаних на стороні сировини, матеріалів, комплектуючих. Такий розрахунок використовується з метою запобігання подвійного розрахунку.

$\text{ВВП}_{\text{по дод. вар.}} = \sum \text{ринкова вартість продукції} - \sum \text{придбані сировина і матеріали}$

Чистий Внутрішній Продукт — являє собою створений ВВП за різницею частини продукту, котра йде на відновлення зношеного в процесі виробництва обладнання:

$$(\text{ЧВП} = \text{ВВП} - A);$$

Національний Дохід — являє собою об'єм створеної вартості товарів та послуг:

$$(\text{НД} = \text{ЧВП} - \text{Непрямі податки на бізнес});$$

Особистий Дохід:

$(\text{ОД} = \text{НД} - \text{відрахування на соціальне страхування} - \text{податок на прибуток} - \text{нерозподілений прибуток корпорацій} - \text{чистий \%} + \text{трансфери} + \% \text{ від внесків (депозитів)});$

$(\text{Особистий дохід в розпорядженні} = \text{ОД} - \text{подохідний податок}).$

ВВП, розрахований в поточних цінах називається номінальним розміром розміром ВВП:

$$\text{ВВП}_{\text{ном}} = \sum p_i * q_i, \text{ где } p - \text{ціна}; q - \text{об'єм виробленого продукту.}$$

$$\text{ВВП}_{\text{реал}} = \frac{\text{ВВП}_{\text{ном}}}{I_{\text{цін}}}, \text{ де } I_{\text{цін}} (\text{індекс цін}) - (\text{співвідношення вартості споживчого кошика в}$$

поточному році до вартості споживчого кошика базисного року) * 100%.

$$\text{ВВП}_{\text{реал}} = \sum p_0 * q_1.$$

Якщо величина $I_{\text{цін}} < 1$, то здійснюють корекцію $\text{ВВП}_{\text{ном}}$ в сторону збільшення, — і це явище називається інфлятором.

Якщо розмір $I_{\text{цін}} > 1$, то здійснюють дефлювання, і $\text{ВВП}_{\text{ном}}$ коригується в сторону зниження.

Для здійснення цих корекцій використовують цінові індекси:

Ласпейреса (агрегатний) — характеризує зміну ціни за два періоди, котрі порівнюють, за умови незмінної структури виробленого ВВП базисного періоду:

$$I_p^L = \frac{\sum p_1 * q_0}{\sum p_0 * q_0}.$$

Пааше (зміна цін при новій структурі), — запобігає усуненню недоліків індексу Ласпейреса. Його прийнято називати дефлятором ВВП. Демонструє відношення ВВП_{ном} до ВВП_{реал}:

$$\text{Дефлятор} = \frac{ВВП_{ном}}{ВВП_{реал}} = I_p^L = \frac{\sum p_1 * q_1}{\sum p_0 * q_1}.$$

Фішера — середньгеометричне значення індексів цін Ласпейреса і Пааше.

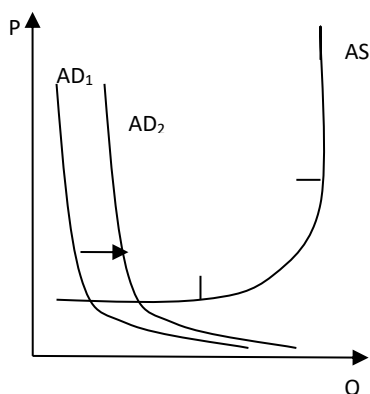
$$I_p^F = \sqrt{I_p^L * I_p^P}.$$

$$\text{Розрив ВВП} = \frac{Y - Y^*}{Y^*} \cdot ;$$

де Y - фактичний обсяг виробництва; Y* - потенційний ВВП

$$\text{Рівень безробіття} = \frac{\text{Безробітні}}{\text{Робочасила}} 100\%$$

Закон Оукена математично можна виразити залежністю:

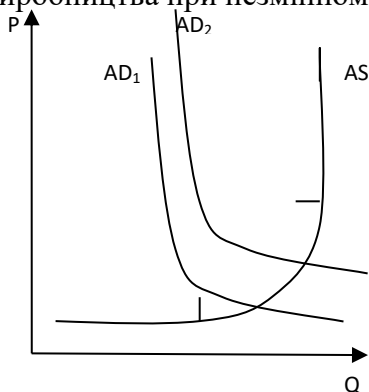
$$\frac{Y - Y^*}{Y^*} = -B(u - u^*);$$

де- B – коефіцієнт Оукена =2,5
u – фактичний рівень безробіття;
u* - природний рівень безробіття.

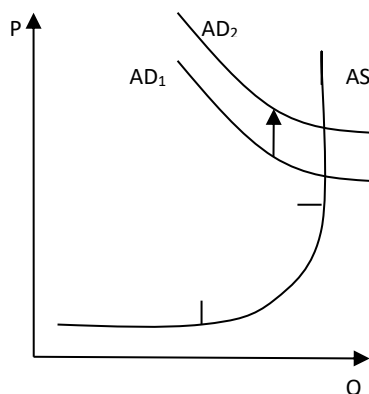
Макроекономічна рівновага

На кейнсіанському відрізку кривої СП, зростаючий СП задовольняється за рахунок зростання об'єму національного

виробництва при незмінному рівню цін.

На проміжному відрізку задоволення зростаючого попиту (AD₁-AD₂) здійснюється як за рахунок зміни рівня цін в економіці, так і за рахунок зростання об'єму національного виробництва.

На класичному відрізку кривої СП задоволення зростаючого СП здійснюється за рахунок підвищення рівня цін ($P_1 - P_2$) при незмінному рівні виробництва.

Кількість грошей необхідних для товарообігу в економіці

$$M = \frac{Q * P}{N};$$

де M - кількість грошей необхідних для товарообігу в економіці; Q - об'єм національного виробництва; P - рівень цін в економіці; N - швидкість обігу грошей.

Правило 70-ти — дозволяє розрахувати кількість років, необхідних для подвоєння цін. Кількість років, необхідних для подвоєння = $70 /$ щорічний темп інфляції.

Індекс цін розраховується згідно формули

$$I_{\text{цін}} = \frac{ВНП_{\text{ном}}}{ВНП_{\text{реал}}};$$

Згідно ефекту Фішера реальну ставку відсотка можна розрахувати за формулою

$$r = I - \Pi;$$

де r - реальна ставка відсотка; I - номінальна процентна ставка; Π - темпи інфляції.

$$I = C + S;$$

де I - дохід споживача;

C - споживання;

S - заощадження

1) Середня схильність до споживання — демонструє, яку частину доходу населення споживає в поточному періоді $APC = \frac{C}{I}$

2) Середня схильність до збереження $APS = \frac{S}{I}$ ($APC + APS = 1$)

3) Гранична схильність до споживання демонструє, яку частину приросту доходу населення витратить на приріст споживання. $MPC = \frac{\Delta C}{\Delta I}$

4) Гранична схильність до збереження $MPS = \frac{\Delta S}{\Delta I}$ ($MPC + MPS = 1$)

$$m = \frac{\Delta \text{ЧНП}}{\Delta I}$$

$$m = \frac{\Delta \text{ЧНП}}{\Delta I} = \frac{\Delta \text{ЧНП}}{1 - MPC};$$

$$\Delta \text{ЧНП} = m * \Delta I = \frac{1}{MPS} * \Delta I$$

Економічне зростання на практиці вимірюється річними темпами зростання:

$$T = \frac{Y_1 - Y_0}{Y_0}$$

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна (базова)

1. Національна економіка [Електронний ресурс]: підручник для здобувачів ступеня бакалавра / С. О. Тульчинська та ін.; КПП ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2024. 357 с.
URL: <https://ela.kpi.ua/items/0cae3779-03f9-46c8-bd67-9ae2692d35b0>
2. Панчишин С. Макроекономіка. Київ : Априорі, 2022. 247 с.
3. Базілінська О.Я. Макроекономіка: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2023. 442 с.
4. Макаренко М.І., Семененко Т.О., Петрушенко Ю.М. Макроекономіка : підручник. 2-ге вид., переробл. Суми : Сумський державний університет, 2021. 307 с.
5. Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф. Макроекономіка: навч. посіб.. Київ: Центр Учбової літератури. 2021. 672 с.

Додаткова

6. Будаговська С.К. Мікроекономіка і макроекономіка: навч. посіб. / за ред. С.К. Будаговської. Київ: Основи, 2008. 518 с
7. Панчишин С. Макроекономіка: навч. посіб. К.: Либідь, 2007. 614 с.
8. Радіонова І.Ф. Макроекономіка (теорія і політика): навч. посіб.. Київ: Таксон, 2004. 346 с.
9. Савченко А.Г. Макроекономічна політика: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2001. 166 с.
10. Савченко А.Г. Макроекономіка: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 442 с.
11. Моторин Р.М. Система національних рахунків: підручник Київ: КНЕУ, 2005. 336 с.
12. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні: підручник / за ред. Б.Є.Кваснюка. Київ: ЦУЛ, 2003. 423 с.
13. Стельмах В.С. та ін. Грошово-кредитна політика в Україні: підручник Київ: Знання, 2005. 421с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Електронний ресурс «Фінансовий портал». URL: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>
3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: веб-сайт: URL: www.nbuv.gov.ua